

Sygn. akt II Ca 959/16

II Cz 489/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 kwietnia 2017 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Ewa Bazelan (sprawozdawca)

Sędziowie: Sądu Okręgowego Elżbieta Żak

Sądu Okręgowego Marta Postulska-Siwek

Protokolant Maciej Bielak

po rozpoznaniu w dniu 6 kwietnia 2017 roku w Lublinie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w Komornikach

przeciwko P. T., K. T.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Rejonowego Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku z dnia 12 lipca 2016 roku, sygn. akt I C 52/16

oraz na skutek zażalenia pozwanych na punkt 4 wyroku Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku z dnia 12 lipca 2016 roku, sygn. akt I C 52/16

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1. w ten sposób, że obniża zasądzoną w nim od pozwanych P. T. i K. T. solidarnie na rzecz powoda (...) Spółki Akcyjnej w K. kwotę 34168 zł 34 gr z ustawowymi odsetkami od dnia 21 sierpnia 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz z odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty do kwoty 33061 zł 34 gr (trzydzieści trzy tysiące sześćdziesiąt jeden złotych trzydzieści cztery grosze) z ustawowymi odsetkami od dnia 21 sierpnia 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz z odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty, zaś oddala powództwo także co do kwoty 1107 zł (tysiąc sto siedem złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 21 sierpnia 2014 roku;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. umarza postępowanie zażaleniowe;

IV. zasądza od pozwanych P. T. i K. T. solidarnie na rzecz powoda (...) Spółki Akcyjnej w Komornikach kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję;

V. przyznaje od Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego Lublin- Wschód w Lublinie z siedziba w Świdniku) na rzecz kuratora dla nieznanых z miejsca pobytu pozwanych radcy prawnego P. K. wynagrodzenie w kwocie 2952 zł (dwa tysiące dziewięćset pięćdziesiąt dwa złote) za reprezentację pozwanych w drugiej instancji.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 lipca 2016 roku Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku:

1. zasądził od pozwanych P. T. i K. T. solidarnie na rzecz powoda (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Komornikach kwotę 34 168,34 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 21 sierpnia 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz z odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty;
2. oddalił powództwo w pozostałej części co do odsetek;
3. zasądził od pozwanych P. T. i K. T. solidarnie na rzecz powoda (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Komornikach kwotę 2.845 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;
4. przyznał na rzecz kuratora radcy prawnego P. K. wynagrodzenie w kwocie 2.952 złote, które nakazał wypłacić w kwocie 2.400 złotych z konta dochodów (opłaty gospodarcze) zaksięgowanej pod pozycją (...) oraz tymczasowo z środków Skarbu Państwa (Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku) w kwocie 552 złote;
5. nakazał ściągnąć od P. T. oraz K. T. na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku) kwoty po 276 złotych.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia Sądu Rejonowego:

P. T. prowadził działalność gospodarczą pod nazwą V. P. T. ul.(...) w W. polegającą na sprzedaży detalicznej prowadzonej w sklepach. Towar pobierał od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L..

W dniu 4 kwietnia 2014 roku nastąpiło połączenie Spółki (...) z o.o. w L. (spółka przejmowana) z (...) Spółka Akcyjną z siedzibą w K. (spółka przejmująca) całego majątku.

Jako zabezpieczenie wierzytelności (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z tytułu nabywanych przez pozwanego towarów, P. T. złożył do dyspozycji poprzednika prawnego powoda weksel in blanco płatny bez protestu, który został poręczony przez pozwaną K. T..

Stosownie do treści porozumienia wekslowego z dnia 13 grudnia 2012 roku, w tym par.4 P. T. wyraził zgodę na to, że w wypadku niezapłacenia za zakupiony towar, w ustalonym na fakturze terminie płatności, a także w przypadku nieuregulowania przez niego innych wymagalnych należności na rzecz spółki (...), T. może uzupełnić weksel, w każdym czasie wpisując na nim: klauzulę bez protestu, miejsce wystawienia, datę wystawienia, miejsce płatności, datę płatności-według swego uznania oraz sumę równą kwocie należności za zakupiony przez wystawcę weksla towar.

Weksel, deklaracja wekslowa i poręczenie weksla zostały podpisane przez pozwanych.

W ramach prowadzonej współpracy handlowej (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sprzedała pozwanemu P. T. towary na łączną kwotę 32.763,54 złotych. Sprzedaż towarów została potwierdzona fakturami :

- Nr (...)z dnia 26.02.2013 roku na kwotę 428,20 zł z terminem płatności do dnia 19.03 2013 roku,
- Nr (...)dnia 26.02.2013 roku na kwotę 849,05 zł z terminem płatności do dnia 19.03. 2013 roku,
- Nr (...) z dnia 26.02. 2013 roku na kwotę 4.690,51 zł z terminem płatności do dnia 19.03 2013 roku,
- Nr (...)(...)z dnia 26.02.2013 na kwotę 398,75zł, korekta z dnia 21.08. 2013 roku na kwotę 368,51 zł terminem płatności do dnia 19.03. 2013 roku,

- Nr (...) z dnia 28.02.2013 roku na kwotę 403,76 zł z terminem płatności do dnia 21.03 2013 roku,
 - Nr (...) z dnia 28.02. 2013 roku na kwotę 93,87zł z terminem płatności do dnia 21.03 2013 roku,
 - Nr (...) z dnia 28.02.2013 roku na kwotę 2.738,20 zł z terminem płatności do dnia 21.03. 2013 roku,
 - Nr (...) z dnia 28.02. 2013 roku na kwotę 2.099,30 zł z terminem płatności do dnia 21.03. 2013 roku,
 - Nr (...) z dnia 28.02.2013 roku na kwotę 134,56zł z terminem płatności do dnia 21.03 2013 roku,
 - Nr (...) z dnia 16 14.03 2013 roku na kwotę 71,97zł. z terminem płatności do dnia 4.04. 2013 roku,
 - Nr (...) z dnia 14.03. 2013 roku na kwotę 208,20zł z terminem płatności do dnia 4.04.2013 roku,
 - Nr (...) z dnia 14.03.2013 roku na kwotę 69,99 zł z terminem płatności do dnia 4.04. 2013 roku,
 - Nr (...) z dnia 14.03. 2013 roku na kwotę 337,98 zł z terminem płatności do dnia 4.04. 2013 roku,
 - Nr (...) z dnia 14.03.2013 roku na kwotę 401,69zł. z terminem płatności do dnia 4.04.2013 roku,
 - Nr (...) z dnia 14.03.2013 roku na kwotę 138,22 zł z terminem płatności do dnia 4.04.2013 roku,
 - Nr (...) z dnia 15.03.2013 roku na kwotę 397,02 zł z terminem płatności do dnia 5.04.2013 roku,
 - Nr (...) z dnia 15.03.2013 roku na kwotę 403,11 zł z terminem płatności do dnia 5.04.2013 roku,
 - Nr (...) z dnia 15.03.2013 roku na kwotę 1.264,49zł z terminem płatności do dnia 5.04.2013 roku – korekta z dnia 21.08.2013r do kwoty 1.173, 29zł ,
 - Nr (...)z dnia 15.03.2013 roku na kwotę 3.120,68 zł z terminem płatności do dnia 5.04.2013 roku,
 - Nr (...) z dnia 19.03.2013 roku na kwotę 11.607,02 zł z terminem płatności do dnia 5.04.2013 roku,
 - Nr (...)z dnia 19.03.2013 roku na kwotę 3.028,41 zł z terminem płatności do dnia 9.04.2013 roku,
- Powyższe faktury zostały osobiście podpisane przez pozwanego.
- Nr (...) z dnia 11.06.2013 roku na kwotę 42,00 zł z terminem płatności do dnia 11.06.2013 roku,
 - Nr (...) z dnia 11.06.2013 roku na kwotę 255,80 zł z terminem płatności do dnia 11.06.2013 roku,
 - Nr (...) z dnia 31.07.2013 roku na kwotę 1.107,00 zł z terminem płatności do dnia 14.08.2013 roku.

Pozwany P. T. nie zapłacił należnych (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością kwot wynikających ze wskazanych wyżej faktur, dlatego też w dniu 22 sierpnia 2013 roku wypełniono weksel, jako sumę wekslową wpisując kwotę 34.168,34 zł (co stanowi sumę wskazanych powyżej należności), wskazując jako termin płatności 9 września 2013 roku. Po wypełnieniu weksła zgodnie z porozumieniem wekslowym, (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością wezwała pozwanych do jego wykupu. Pomimo nadania wezwań do wykupu weksła, nie został przez żadną z osób odpowiedzialnych wekslowo wykupiony.

Powyższych ustaleń Sąd Rejonowy dokonał na podstawie wskazanych w uzasadnieniu dokumentów.

Sąd uznał, że powództwo (...) S.A. z siedzibą w K. zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd podniósł, że przepis art. 10 Ustawy z dnia 28.04.1936 r. Prawo wekslowe dopuszcza możliwość wystawienia weksła in blanco (niezupełnego) z możliwością późniejszego uzupełnienia. Jeżeli dana osoba złoży na blankiecie swój podpis,

powstanie zobowiązanie, o charakterze warunkowym, które wywoła pełne skutki prawne dopiero wtedy, gdy weksel zostanie uzupełniony zgodnie z przepisami obowiązującego prawa. Uzupełnienie weksla w taki sposób, aby posiadał wymagane przez prawo warunki ważności, jest podstawową przesłanką odpowiedzialności dłużników wekslowych. Z kolei według art. 10 prawa wekslowego, w przypadku weksla in blanco konieczne jest porozumienie stron określające zasady uzupełnienia weksla, w praktyce przybiera ono postać deklaracji wekslowej.

W niniejszej sprawie poza sporem pozostawał fakt współpracy gospodarczej poprzednika prawnego powódki (...) S.A - (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z pozwanym. Na zabezpieczenie wierzytelności (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z tytułu nabywanych przez pozwanego P. T. towarów został wystawiony przez pozwanego weksel in blanco, który został poręczony przez pozwaną K. T.. Strony stosunku wekslowego zawarły porozumienie wekslowe, określające warunki jego uzupełnienia. Powódka w toku postępowania przedłożyła oryginał weksla własnego na zlecenie bez protestu podpisanego przez pozwanego P. T. oraz poręczenie weksla podpisane przez K. T., dołączyła również porozumienie wekslowe.

Zgodnie z par.1 porozumienia wekslowego strony prowadziły współpracę w zakresie, której (...) Spółka z o.o. w L. sprzedawała pozwanemu artykuły spożywcze i inne, przy czym cenę, rodzaj towaru i formę płatności określano każdorazowo na wystawianej fakturze (par 2). Stąd też istniał stosunek podstawowy pomiędzy stronami, który uprawniał powoda do wypełnienia weksla.

Sąd Rejonowy wskazał, że kurator pozwanych podniósł zarzut wypełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem wekslowym oraz brak przedstawienia przez powoda dowodów dotyczących istnienia i wysokości zobowiązania wynikającego ze stosunku podstawowego. Dodatkowo zarzucił powodowi brak prawidłowego doręczenia wezwania do wykupu weksla oraz podniósł zarzut przedawnienia roszczeń dochodzonych z weksla. Jednakże w ocenie Sądu Rejonowego zgodnie z regułą zawartą w art. 6 k.c. przedmiotowe twierdzenia należy udowodnić, czego jednak nie uczyniono.

Powód przedstawił do akt zbiorcze zestawienie należności pozwanego sporządzone na dzień 29 maja 2016 roku oraz na dzień 21 sierpnia 2013 roku, z określeniem wysokości wierzytelności, rodzaju dokumentu, daty wystawienia dokumentu, daty wymagalności, okresu zwłoki. W toku procesu powód dodatkowo przedstawił w oryginale faktury vat, na łączną kwotę 32.763,54 złote, podpisane przez pozwanego, co w ocenie sądu bezsprzecznie przesądza o zasadności i wysokości żądania w tym zakresie. Wprawdzie co do kwot za opakowania towaru w kwotach 255,80 i 42 złotych powód przedstawił faktury vat nie podpisane przez pozwanego oraz nie złożył faktury Vat nr (...) z dnia 31 lipca 2014 roku na kwotę 1107,00 złotych za opłaty administracyjne za III kwartał 2013 roku, jednakże powyższe nie przesądza, że żądanie w tym zakresie nie zostało wykazane. Nie przedstawiono bowiem żadnych dowodów przeciwnych, które wskazywały by na to, że dokumentom złożonym na k.24 i 33 nie można dać wiary.

W ocenie Sądu Rejonowego także prawidłowo wypełniono weksel to jest zgodnie z porozumieniem wekslowym, które stwierdza, że „w wypadku niezapłacenia przez wystawcę weksla za zakupiony towar, w ustalonym na fakturze terminie płatności, a także w wypadku nieuregulowania przez wystawcę weksla innych wymagalnych należności...T. może uzupełnić weksel, a także o sumę równą kwocie wierzytelności z innego niż sprzedaż tytułu, która to wierzytelność powstawała w ramach współpracy stron.....”, Wbrew twierdzeniom strony pozwanej właśnie par.4 porozumienia wekslowego dawał podstawę do uzupełnienia weksla w sytuacji kiedy wystawca weksla nie zapłacił za zakupiony towar, w ustalonym w fakturze terminie płatności, a także nieuregulowania innych wymagalnych należności... z innego niż sprzedaż tytułu, która to wierzytelność powstała w ramach współpracy stron.....”. Zatem brak było obowiązku po stronie powoda do wzywania pozwanego do zapłaty kwot wskazanych na poszczególnych fakturach. Powyższe dodatkowo uzasadnia fakt istnienia na fakturach zastrzeżenia, że stanowią one jednocześnie wezwanie do zapłaty, przy czym zostały opatrzone datą zapłaty oraz podpisem powoda.

Niewątpliwie tak wypełniony weksel miał być – przedstawiony wystawcy i jego poręczycielowi do wykupu poprzez wysłanie, za pośrednictwem poczty, co najmniej na 7 dni przed terminem płatności. Powód wykazał, że wezwanie do wykupu weksla wysłano na poczcie w dniu 27 sierpnia 2013 roku na znane adresy, w tym co istotne wskazane w

porozumieniu wekslowym. Pozwani nie wykazali aby powiadomili o zmianie danych adresowych, co było obowiązkiem zgodnie z par.9 porozumienia wekslowego. Nie budzą też wątpliwości twierdzenia powoda wskazane w piśmie procesowym z dnia 11 maja 2016 roku o tym, że pracownicy windykacji kontaktowali się z pozwanymi telefonicznie oraz pocztą elektroniczną informując o wypełnieniu i terminie wykupu weksła. Trudno nie dać wiary okolicznościom podejmowania przez wierzyciela starań o kontakt z dłużnikiem wobec zaległości wynoszącej ponad trzydzieści tysięcy złotych.

Niezłożenie do akt sprawy dowodu doręczenia – wezwania do wykupu weksła, nie świadczy o tym, że powód nie wykonał ustaleń porozumienia wekslowego. Tym bardziej, że brak dowodów zaprzeczających (choćby przez oświadczenie pozwanych), że wysłane wezwania do wykupu weksła nie dotarło do adresata na określony w porozumieniu czas. Należy bowiem podkreślić, że do zakwestionowania określonej okoliczności nie wystarczy użycie sformułowania „zaprzeczam,„. Przedmiotowe stanowisko – wobec twierdzeń powoda i złożonych dokumentów - wymaga także inicjatywy dowodowej, a przynajmniej uprawdopodobnienia choćby w zakresie, że doręczyciel pocztowy nie doręczył przesyłki w przeciągu 6 dni. Nic nie stało na przeszkodzie aby strona pozwana wystąpiła z wnioskiem o zwrócenie się do doręczyciela pocztowego o nadesłanie duplikatu doręczenia, czy też w ogóle wypowiedzenia się przez urząd pocztowy, czy przesyłkę doręczono i kiedy. W ocenie sądu powód wykazał, że wypełnił ustalenie w zakresie par.5 porozumienia wekslowego przez „...wysłanie wymienionym osobom za pośrednictwem poczty wezwania do jego wykupu, co najmniej na 7 dni przed terminem płatności,„.

Również zarzut przedawnienia podniesiony przez stronę pozwaną Sąd Rejonowy uznał za niezasadny. Zgodnie z przepisem art. 70 ust. 1 w zw. z art. 103 ust. 3 Ustawy z dnia 28.04.1936 r. Prawo wekslowe (Dz.U. Nr 37, poz. 282 ze zm.) roszczenie uprawnionego na podstawie weksła własnego przeciwko wystawcy takiego weksła i poręczycielowi ulega przedawnieniu z upływem lat trzech licząc od dnia płatności weksła. Termin płatności weksła został oznaczony na dzień 9 września 2013 roku, zaś pozew wniesiono w dniu 30 maja 2014 roku roszczenie wekslowe nie uległo zatem przedawnieniu.

Ponadto mając na uwadze terminy wymagalności wynikające z poszczególnych faktur wystawionych przez powoda (najwcześniejszy przypadał 19 marca 2013 roku, najpóźniejszy – 14 sierpnia 2013 roku) oraz fakt, iż weksel został uzupełniony w dniu 22 sierpnia 2013 roku nie budzi wątpliwości, że weksel został uzupełniony przez powoda przed upływem przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu, tj. zgodnie z treścią porozumienia wekslowego w tym zakresie. Zarzut przedawnienia podniesiony przez stronę pozwaną jest więc chybiony.

Jako podstawę rozstrzygnięcia wobec pozwanej K. T. jako poręczycielki wekslowej Sąd wskazał art. 30, 32 i 47 Prawa wekslowego

Ponieważ pozwani nie wykupili weksła w całości, zasadnym było zasądzenie solidarnie od nich na rzecz powódki kwoty 34.168,34 zł.

Sąd wskazał, że przedstawiony przez powódkę dokument spełnia wszystkie wymagane warunki przewidziane przepisem art. 101 prawa wekslowego.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o odsetkach Sąd wskazał art. 481 § 1 k.c.

W przedmiotowej sprawie weksel płatny był w dniu 10 września 2013 r., dlatego powódka mogła skutecznie domagać się odsetek od zasądzonej kwoty od dnia wniesienia pozwu, tj. od 30 maja 2014 roku do dnia zapłaty. Sąd wskazał, że błędnie przyjął, iż przedmiotowe odsetki są uzasadnione od dnia 21 sierpnia 2014 roku i także błędnie w pozostałej części powództwo co do nich oddalił.

Rozstrzygając o kosztach procesu Sąd zastosował przepis art. 98 k.p.c..

Rozstrzygnięcie zawarte w pkt IV wyroku uzasadniają przepisy § 1 ust. 1 i ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków

poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. z 9 grudnia 2013 r., poz. 1476) w zw. z § 6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 r., poz. 461 ze zm.). Orzeczenie w pkt.V uzasadnia art.113 pkt 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2014 roku, poz.1025 z póź.zm)

Z tych wszystkich względów i na mocy powołanych przepisów Sąd Rejonowy orzekł, jak w sentencji wyroku.

Apelację od tego wyroku wnieśli pozwani K. T. i P. T. reprezentowani przez kuratora. Pozwani zaskarżyli wyrok co do punktu I, III, V wyroku w całości, a w pkt IV w zakresie w którym sąd obniżył wynagrodzenie kuratora i nie przyznał odpowiedniego wynagrodzenia w wysokości wynikającej z treści § 2 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucili:

Naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy:

- art. 316 § 1 k.p.c. poprzez zaniechanie zbadania merytorycznych zarzutów pozwanych dotyczących bezpodstawnego uzupełnienia weksla, skutkujące nierozpoznanie przez Sąd I instancji istoty sprawy,

- art. 321 k.p.c. poprzez zasądzenie ponad żądanie odsetek, a mianowicie poprzez zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powoda również odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty, podczas gdy strona powodowa dochodziła jedynie odsetek ustawowych,

- art. 232 k.p.c. poprzez przyjęcie, że powód wywiązał się z obowiązku udowodnienia okoliczności, z których wywodził skutki prawne, w szczególności poprzez należyte udowodnienie wysokości zobowiązania wynikającego ze stosunku podstawowego, podstawy i prawidłowego uzupełnienia weksla, skutecznego wzywania pozwanych do zapłaty przed uzupełnieniem weksla,

- art. 233 § 1 k.p.c. przez przekroczenie przez Sąd I instancji granic swobodnej oceny dowodów, co ujawniło się poprzez:

a) nieobiektywną ocenę materiału dowodowego oraz brak wszechstronnego rozważenia zebranych dowodów,

b) wyciągnięcie wniosków, które nie znajdują uzasadnienia w zgromadzonym materiale dowodowym i przyjęcie, iż powództwo zasługuje na uwzględnienie, podczas gdy powód nie wywiązał się z obowiązku udowodnienia wysokości zobowiązania wynikającego ze stosunku podstawowego, podstawy i prawidłowego uzupełnienia weksla, skutecznego wzywania pozwanych do zapłaty przed uzupełnieniem weksla,

c) brakiem należytej oceny dowodów z dokumentów bez analizy faktów, które te dokumenty potwierdzają, z uwagi na argumenty wskazane w uzasadnieniu apelacji,

d) oceny wszystkich dowodów i w to miejsce dokonanie dowolnej i wybiórczej oceny zgromadzonego materiału dowodowego,

- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak pełnego wyjaśnienia (wykładni) podstawy prawnej wyroku a jedynie przytoczenie przepisów prawa, które Sąd I Instancji błędnie stosował w toku orzekania w sprawie, co uniemożliwia stronie pozwanej kontrolę przesłanek, którymi kierował się Sąd Rejonowy wydając merytoryczne rozstrzygnięcie w sprawie,

Naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 65 § 1 k.c. w zw. z art. 6 k.c. w zw. z art. 1, 2 i 10 ustawy Prawo wekslowe przez przyjęcie, że wystawiony weksel był zgodny z oświadczeniem woli zawartym w deklaracji wekslowej i w konsekwencji poprzez jego niezastosowanie i dokonanie błędnej wykładni oświadczeń woli stron złożonych w deklaracji wekslowej w dniu 13 grudnia 2012 roku oraz

przyjęcie, że weksel został wypełniony prawidłowo, a roszczenie jest wymagalne pomimo braku wzywania pozwanych do zapłaty,

- § 2 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych w zw. z § 1.1. i 1.3. Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej poprzez zasądzenie na rzecz kuratora niższego wynagrodzenia, poprzez zastosowanie niewłaściwej stawki wynagrodzenia, bowiem z Rozporządzenia niemającego zastosowania w niniejszej sprawie.

Wskazując na powyższe podstawy, pozwani wnieśli o: zmianę zaskarżonej części wyroku i oddalenie powództwa o całości, zasądzenie od powódki na rzecz pozwanych zwrotu kosztów postępowania sądowego, za obie instancje według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i o przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, co do istoty sprawy, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego. Zasądzenie na rzecz kuratora ustanowionego z urzędu dla osób nieznanymi z miejsca pobytu - pozwanych, wynagrodzenia powiększonego o stawkę VAT z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej w drugiej instancji, zgodnie z treścią Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

W zakresie w jakim zaskarżono punkt 4. wyroku apelacja została potraktowana jako zażalenie. W piśmie z dnia 6 kwietnia 2017 roku kurator pozwanych cofnął zażalenie (k.233), co skutkowało umorzeniem postępowania zażaleniowego.

Na rozprawie odwoławczej kurator pozwanych popierał apelację, zaś pełnomocnik powoda wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów procesu za drugą instancję według norm prawem przepisanych.

Sąd Okręgowy zważy co następuje:

Apelacja jest uzasadniona jedynie w niewielkiej części co do kwoty 1107 zł. Natomiast w pozostałej części podlega oddaleniu jako bezzasadna na mocy art. 385 k.p.c.

Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy za wyjątkiem tego, że faktury na kwoty 42 zł i 255, 80 zł (k.153-155) dotyczyły sprzedaży towarów, gdyż dotyczyły one pobranych opakowań, co zauważył sam Sąd Rejonowy już w dalszej części rozważań. Podobnie, bezpodstawnie Sąd Rejonowy wymienił w ustaleniach jakoby sprzedaż towarów na kwotę 1107 zł została potwierdzona fakturą, choć taka faktura nie została przedstawiona, a ponadto kwota ta nie obejmowała sprzedaży towarów, a jak wskazywał powód – (k.110) opłatę administracyjną za III kwartał 2013 roku z tytułu umowy franczyzowej.

W tej części zarzut dotyczący naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. jest uzasadniony, gdyż te ustalenia Sądu pozostają w sprzeczności z zebrany materiał dowodowy.

Podobnie jeśli chodzi o zarzut dotyczący uznania za wiarygodne twierdzeń powoda co do tego, że pracownicy podejmowali kontakty z pozwany za pośrednictwem poczty elektronicznej i telefonu, to słusznie podnosi skarżący, że twierdzenia te nie zostały poparte jakimikolwiek dowodami, a były zakwestionowane przez pozwanych (k.164). Niemniej jednak okoliczność ta miała znaczenia zupełnie uboczne.

Natomiast w pozostałej części zarzut dotyczący naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie zasługuje na uwzględnienie.

Wbrew wywodom apelacji, Sąd Rejonowy nie ustalił jakoby powód skutecznie wezwał pozwanych do zapłaty przed uzupełnieniem weksla, a wręcz wskazał, że powód nie miał takiego obowiązku.

Natomiast przyjęcie przez Sąd Rejonowy, że pozwani zostali skutecznie wezwani do wykupu weksla było prawidłowe.

Pisma „wezwanie do wykupu weksla” zostały nadane na adres pozwanych listem poleconym w dniu 27 sierpnia 2013 roku (k.26, 28). Natomiast w świetle art. 61 § 1 k.c. wystarczające jest wykazanie przez osobę składającą oświadczenie woli skierowane do innej osoby, że wysłała to oświadczenie adresatowi listem poleconym, natomiast na adresacie spoczywa ciężar ewentualnego wykazania, że nie miał możliwości zapoznania się z jego treścią (obalenie domniemania skuteczności doręczenia) (por. wyrok

Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 26 października 2011 r.

I CSK 715/10). Brak jest danych, żeby nastąpił zwrot tych przesyłek, a w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji strona pozwana nawet nie kwestionowała ich doręczenia i nie podnosiła jakoby listy te nie dotarły do pozwanych, a tym bardziej nie wykazała inicjatywy dowodowej w tym kierunku.

W pozostałym zakresie zarzuty dotyczące naruszenia art. 232 i 233 k.p.c. dotyczą nie tyle oceny dowodów, co sprowadzają się do kwestionowania oceny prawnej dokonanej przez Sąd Rejonowy – wadliwego (w ocenie skarżącego) przyjęcia podstaw oraz prawidłowości uzupełnienia weksla co do zasady i wysokości (o czym poniżej).

Nie ma uzasadnienia zarzut dotyczący naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., gdyż Sąd Rejonowy wyjaśnił podstawę prawną wyroku – zarówno przytoczył poszczególne przepisy prawa wekslowego, jak też wyjaśnił dlaczego miały zastosowanie. Wbrew wywodom apelacji z treści uzasadnienia wyroku wynika tok rozumowania Sądu i możliwa jest kontrola przesłanek, którymi kierował się Sąd Rejonowy wydając merytoryczne rozstrzygnięcie w sprawie.

Nie jest także uzasadniony zarzut dotyczący naruszenia art. 316 §1 k.p.c. już tych względów, że jego rozwinięcie w ogóle nie dotyczy zastosowania tego przepisu, który wskazuje moment, według którego Sąd ocenia stan rzeczy – chwila zamknięcia rozprawy. Natomiast zarzut apelacji nie ma związku z tą kwestią – dotyczy braku odniesienia się do zarzutów pozwanych.

Nie można zgodzić się ze skarżącymi jakoby Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy, w szczególności Sąd Rejonowy odniósł się do zarzutów pozwanych, w tym także do zarzutu bezpodstawnego uzupełnienia weksla.

Zarzut ten pozwani opierali na braku wezwania ich do zapłaty przed uzupełnieniem weksla.

W tym względzie Sąd Rejonowy wyjaśnił, że brak było po stronie powoda obowiązku wzywania pozwanego do zapłaty kwot wskazanych na poszczególnych fakturach przed wypełnieniem weksla.

Stanowisko to było trafne. Z treści porozumienia wekslowego nie wynika aby powód przed uzupełnieniem weksla miał wzywać pozwanego do zapłaty. Porozumienie to w § 4 (k.21) wskazuje, że jedynym warunkiem jest brak zapłaty należności w terminie, a terminy płatności (a w konsekwencji wymagalność) poszczególnych należności wynikały z treści samych faktur podpisanych przez pozwanego P. T., które to terminy w momencie uzupełnienia weksla (22 sierpnia 2013 roku) minęły.

Autor apelacji niezasadnie utożsamia wymóg przedstawienia weksla do wykupu (wezwanie do wykupu weksla), z wymogiem wezwania do zapłaty przed wypełnieniem weksla, choć jednocześnie sam stwierdza, że dokument „wezwanie do wykupu weksla” nie może być traktowany jako wezwanie do zapłaty. Zawarte w §4 ust. 2 porozumienia wekslowego sformułowanie „tak uzupełniony weksel zostanie przedstawiony wystawcy weksla oraz poręczycielom do wykupu poprzez wysłanie wymienionym osobom za pośrednictwem poczty wezwania do jego wykupu...”, w oczywisty sposób dotyczy tylko wezwania do wykupu weksla już uzupełnionego, nie ma podstaw żeby wyprowadzać z niego wniosek jakoby warunkiem uzupełnienia weksla było wcześniejsze wezwanie do zapłaty.

Brak jest także innych dowodów jakoby zgodnym zamiarem stron było jednak wprowadzenie takiego warunku. Dlatego też zarzut dotyczący błędnej wykładni oświadczeń woli zawartych w porozumieniu wekslowym i naruszenia art. 65 § 1 k.p.c. w zw. z art. 10 prawa wekslowego nie ma podstaw.

W konsekwencji Sąd Rejonowy prawidłowo uznał, że co do zasady strona powodowa miała podstawy do uzupełnienia weksla, a weksel został wypełniony zgodnie z porozumieniem.

Stwierdzenie to nie dotyczy jednak zamieszczenia w sumie wekslowej kwoty 1007 zł jako opłaty administracyjnej za III kwartał 2013 roku z tytułu umowy franczyzy, co do której trafnie wywodzi skarżący, że nie został przedstawiony żaden dowód na jej istnienie.

Wbrew wywiadom Sądu Rejonowego tylko zbiorcze zestawienie należności sporządzone przez pracownika powoda nie może być wystarczającym dowodem w tym przypadku potwierdzającym istnienie ten należności.

Należy wskazać, że co do zasady ciężar dowodu, że weksel wypełniono niezgodnie z porozumieniem wekslowym spoczywa na dłużniku wekslowym, co wynika z konstrukcji art. 10 i 17 prawa wekslowego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 października 1962 roku, 2 CR 976/61 czy z dnia 24 października 2000 r., V CKN 136/00, Legalis numer 49404), czyli w niniejszej sprawie na pozwanych.

Z drugiej strony w niniejszym przypadku stanowisko pozwanych w pewnej części opierało się na kwestionowaniu istnienia określonych należności (z umowy franczyzowej), co siłą rzeczy powoduje niemożność wykazania okoliczności negatywnej i skutkuje koniecznością dowodzenia przez drugą stronę, że miała miejsce sytuacja przeciwna.

Niemniej jednak pozwani (reprezentowani przez kuratora) podnosząc zarzut bezpodstawnego uzupełnienia weksla wystąpili z inicjatywą dowodową i domagali się zobowiązania powoda do przedłożenia stosownych faktur dotyczących należności, których domaga się powód i Sąd uwzględnił ten wniosek (k.92, 105v). W wykonaniu tego zobowiązania powód złożył szereg faktur, natomiast nie przedstawił żadnej faktury dotyczącej kwoty 1107 zł. W reakcji na to kurator pozwanych podkreślił, że kwota wpisana w wekslu jest zawyżona, gdyż nie przedłożono przedmiotowej faktury ani umowy franczyzy i tym samym nie wykazano istnienia roszczenia ze stosunku podstawowego (k.164-165).

Dlatego też skoro powód, pomimo wniosku strony pozwanej i kwestionowania istnienia umowy franczyzowej nie przedstawił tej faktury, ani innych dokumentów (w tym np. umowy potwierdzającej w ogóle zawarcie umowy franczyzowej i roszczeń z niej wynikających), to trudno oczekiwać od drugiej strony zgłoszenia kontrdowodów, które miałyby podważyć nie przedstawione dokumenty.

Dlatego też brak było podstaw do przyjęcia, żeby tego rodzaju należność przysługiwała poprzednikowi powoda w momencie uzupełniania weksla i tym samym żeby był uprawniony do uwzględnienia jej w sumie wekslowej.

Z tych względów na mocy art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo co do kwoty 1107 zł z ustawowymi odsetkami.

Natomiast w odniesieniu do pozostałych należności sytuacja przedstawia się inaczej – ich istnienie i wysokość była potwierdzona dowodami w postaci złożonych faktur (k. 113, 159) w większości zaakceptowanych przez pozwanego podpisem i pieczęcią, którymi potwierdzał też odbiór towaru.

Natomiast istotnie dwie faktury dotyczące kwot 42 zł i 2565, 80 zł obejmujące opakowania zwrotne nie zawierają podpisu pozwanego. Jednakże przed sądem pierwszej instancji strona pozwana, po złożeniu tych faktur, nie zakwestionowała odbioru tych opakowań i istnienia tych należności, podnosząc jedynie, że należności z tego tytułu nie mogły być zabezpieczone wekslem (k.164). Aktualnie zawarte dopiero w apelacji zarzuty w tym zakresie są spóźnione.

Stąd nie było żadnych do podstaw do zakwestionowania przez Sąd tych należności jako wynikających ze stosunku podstawowego (współpracy w zakresie której T. zbywał na rzecz pozwanego artykuły spożywcze i inne), a do zarzutu pozwanych Sąd trafnie odniósł się podnosząc, że § 4 porozumienia wekslowego przewidywało uzupełnienie weksla nie tylko w razie braku zapłaty za zakupiony towar ale także w razie nieuregulowania innych należności.

Dlatego też stwierdzenia jakoby strona powodowa nie wykazała wysokości całości swojego zobowiązania, czy żeby w ogóle nie było podstawy do uzupełnienia weksla nie są uzasadnione.

Nie ma także uzasadnienia zarzut dotyczący naruszenia art. 321 k.p.c. poprzez zasądzenie ponad żądanie odsetek, a mianowicie poprzez zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powoda również odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty, podczas gdy strona powodowa dochodziła jedynie odsetek ustawowych.

Z uwagi na to, że Sąd zasądzał odsetki ustawowe po 1 stycznia 2016 roku (kiedy w k.c. były przewidziane dwa ich rodzaje) to zobligowany był sprecyzować które z tych odsetek ustawowych zasądza – czy za opóźnienie (art. 481 k.c.), czy wynikające z czynności prawnej (art. 359 k.c.). Bez wskazania, że są to odsetki ustawowe za opóźnienie nie byłoby możliwe określenie ich wysokości. Dlatego też takie rozstrzygnięcie Sądu nie stanowiło orzekania ponad żądanie, a miało charakter dokładnego określenia zasądzonej należności.

Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie I i II sentencji wyroku.

Apelacja pozwanych została oddalona w przeważającej części, a uwzględniona tylko w nieznacznej części, co w świetle art. 100 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. dawało podstawę do obciążenia pozwanych kosztami procesu poniesionymi przez powoda w drugiej instancji. Niemniej jednak z uwagi na znikomy nakład pracy pełnomocnika strony powodowej w postępowaniu odwoławczym, który ograniczał się wyłącznie do zajęcia stanowiska procesowego na rozprawie - złożenia wniosku o oddalenie apelacji i złożenia wniosku o zasądzenie kosztów procesu. Sąd Okręgowy uznał, że zasądzenie na rzecz powoda zwrotu wynagrodzenia w pełnej wysokości określonej Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych, kłóciłoby się z zasadą słuszności. Dlatego też Sąd Okręgowy uznał, że stanowi to szczególnie uzasadniony wypadek z art. 102 k.p.c. uprawniający do obciążenia strony przegrywającej jedynie częścią kosztów (por. wyrok Sądu Najwyższego z 21 maja 1999 roku, I PKN 59/99, OSNP nr 15 z 2000 roku, poz. 580), w tym wypadku 1/4 stawki – 600 zł.

Na mocy § 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 roku sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 2 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych Sąd przyznał kuratorowi dla nieznanymi z miejsca pobytu pozwanych r. pr. P. K. wynagrodzenie w kwocie 2952 zł (wraz z podatkiem VAT) za reprezentację pozwanych w drugiej instancji.